

Ex/Sans/UG/4.1/68/2019(Old System Old)
BACHELOR OF ARTS EXAMINATION, 2019
(2nd Year, 4th Semester)
SANSKRIT (Honours)
Course : IX
[Principles of Paninian Grammar (B)]

Full Marks : 30

Time : Two Hours

The figures in the margin indicate full marks.

सर्वे प्रश्नाः सुरगिरा नागरीलिप्या च समाधेयाः —

क - विभागः

1. अधोलिखितेषु सूत्रद्वयं सोदाहरणं व्याख्यायताम् — 5×2=10
(क) स्वतन्त्रः कर्ता।
(ख) दिवः कर्म च।
(ग) तुमर्थाच्च भाववचनात्।
(घ) ध्रुवमपायेऽपादानम्।
2. अधोलिखितेषु द्वयोर्व्याख्या कार्या — 2½×2=5
(क) इहोक्तार्थत्वाद्विभक्तेरप्रप्तौ वचनम्।
(ख) अर्थनिबन्धनेयं संज्ञा।
(ग) कर्मेत्यनुवृत्तौ पुनः कर्मग्रहणमाधारनिवृत्त्यर्थम्।
(घ) कर्मणः करणसंज्ञा सम्प्रदानस्य च कर्मसंज्ञा।

[Turn over]

[2]

अथवा,

अधोलिखितेषु द्वयोः सोदाहरणं व्याख्या कार्या — $2\frac{1}{2} \times 2 = 5$

- (क) एकं द्विकं त्रिकञ्चाथ चतुष्कं पञ्चकं तथा।
नामार्थं इति सर्वेऽमि पक्षाः शास्त्रे निरूपिताः ॥
- (ख) क्रियाया द्योतको नायं सम्बन्धस्य न वाचकः।
नापि क्रियापदाक्षेपी सम्बन्धस्य तु भेदकः ॥
- (ग) अपाये यदुदासीनं चलं वा यदि वाऽचलम्।
ध्रुवमेवातदावेशात्तदपादानमुच्यते ॥
- (घ) दुह्याच्चदण्डरुधिप्रच्छिचिब्रूशासुजिमथ्मुषाम्।
कर्मयुक्तस्यादकथितं तथा स्यान्नीहकृष्वहाम् ॥

ख - विभागः

3. अधोलिखितेषु सूत्रद्वयं सोदाहरणं व्याख्यायताम् — $5 \times 2 = 10$

- (क) तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन।
- (ख) दिक्संख्ये संज्ञायाम्।
- (ग) अनेकमन्यपदार्थे।
- (घ) पञ्चमी भयेन।

4. अधोलिखितेषु द्वयोः ससूत्रं सिद्धिर्विधेया — $2\frac{1}{2} \times 2 = 5$

- (क) कृष्णाश्रितः,
- (ख) नखनिर्भिन्न,
- (ग) उपसमिधम्,
- (घ) अनश्चः।

[Turn over]

[3]

अथवा,

अधोलिखितेषु पञ्चानामुत्तरं प्रदेयम् — 1×5=5

- (क) 'समस्यते' इत्यत्र कथम् अस्-धातोः आत्मनेपदम्?
- (ख) उपसर्जनसंज्ञाविधायकं सूत्रं किं येन समासे पूर्वनिपातो भवति ?
- (ग) 'नदीभिश्च' —सूत्रे बहुवचनग्रहणस्य किं तात्पर्यम्।
- (घ) सविशेषणानां वृत्तिर्न, वृत्तस्य च विशेषणयोगो न — इति वचनस्य किं तात्पर्यम्?
- (ङ) व्यधिकरणबहुव्रीहिः केन सूत्रेण भवति ?
- (च) आकडारात् इत्येव सिद्धे सूत्रे कथं प्राग्रहणम्?
-